

Riksbankens Jubileumsfond
Box 5675
114 86 Stockholm

Styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond (RJ) har nyligen meddelat att man fattat beslut om att ersättningen för omkostnader på forskningsanslag kan utgå med maximalt 20 %, inklusive högskolemoms. Styrelsen för Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har diskuterat denna situation vid sitt styrelsemöte den 25 augusti. Vi vill med denna skrivelse påtala det orimliga i beslutet och också något kommentera de skäl som framförs.

Sedan början av 1990-talet finns ett riksdagsbeslut på att vid finansiering av forskning vid universitet och högskolor skall principen om full kostnadstäckning gälla. Det betyder att finansiärer i varje projekt skall bidra med sin andel av infrastrukturkostnaderna. Forskning är en kostsam verksamhet och kräver betydande infrastruktur som lokaler, bibliotek, it/telefoni, administration, tekniskt stöd etc. Dessa kostnader har uttaxerats som ett schabloniserat procentuellt påslag på de direkta kostnaderna för det aktuella forskningsprojektet. Idag är de 35 % (inklusive lokalkostnader). I den tidigare forskningspropositionen (prop 2000/01:3, Forskning och förnyelse) uttrycktes detta som att de indirekta kostnader som skall täckas av en extern finansiär skall utgöra minst 18 % av de direkta kostnaderna plus lokalkostnader. Högskolemomsen har en annan bakgrund och har inget med full kostnadstäckning att göra. Riksrevisionen har klagat på att lärosätena inte tar ut full kostnadstäckning enligt riksdagsbeslutens med procentsatsen 35 %.

Som bas för överenskommelserna mellan finansiärer och lärosäten om nivån på full kostnadstäckning ligger en omfattande utredning som initierades av förbundet och i vilken de flesta större forskningsfinansiärer deltog. Det genomfördes bl.a. en studie av de totala kostnaderna för en stor andel av forskningsprojekten vid några lärosäten. Ordförande var förre budgetministern Ingemar Mundebo. Dan Brändström deltog i utredningen som företrädare för RJ. Resultaten av studierna vidimerades av professionella revisorer och innebar att en fullständig täckning av kostnaderna skulle innebära ett påslag på drygt 50 % av de direkta

projektkostnaderna. I utredningen ingick även projekt från humanistiskt-samhällsvetenskapliga området. Där framkom att kostnaderna för infrastruktur är i samma storleksordning som för mer experimentella vetenskaper, bl.a. beroende på kostnader för bibliotek. Argumentet att projekten som RJ stöder inte kräver tung laboratorieutrustning och därmed har lägre kostnad för infrastruktur, är därför inte relevant.

Kompromissen som man enades om i gruppen av finansiärer och lärosäten blev 35 % påslag. Överenskommelser på denna nivå tecknades mellan de olika lärosätena och de flesta större finansiärerna av forskning i Sverige, inklusive RJ, under 2002-03. En sammanfattning av hanteringen av full kostnadstäckning och gällande överenskommelser finns i bifogade skrift.

I andra länder har man utvecklat olika modeller på full kostnadstäckning. Det kan nämnas att i de mest framgångsrika forskningsländerna USA och Storbritannien är de procentuella påslagen i praktiken avsevärt högre.

Nu pågår en fördjupad studie i SUHF:s regi efter brittiskt mönster där man utvecklar jämförbarheten i lärosätenas redovisningssystem och projektbudgeteringsmodeller. De senare tillåter att man i stället för ett schablonpåslag mera precist definierar de indirekta kostnaderna i varje projekt. Detta bedöms leda till en ökad kostnadstäckning jämfört med idag. Flera forskningsfinansiärer förstår att medlen används effektivare i ett fullständigt finansierat projekt och är aktivt intresserade av detta utvecklingsarbete. Arbetet förväntas innebära en ny modell som lärosäten och finansiärer kan bli överens om och som kan leda till omförhandling av nuvarande överenskommelser. Motsvarande arbete pågår för närvarande i flera andra europeiska länder liksom inom EU. EU förefaller för det 7:e ramprogrammet vara på väg mot att acceptera 60 % påslag i en övergång mot ett genomförande av en förfinad total budgetering.

Jubileumsfonden har i en skrivelse i anslutning till presentationen av Mundebos utredning sagt att man accepterar resultatet för 2002-04. Överenskommelsen mellan lärosätena (genom Bo Sundqvist) och RJ tecknades dock att gälla tills vidare. Varje part kunde naturligtvis säga upp avtalet för omförhandling, men tills ny överenskommelse var nådd - eller statsmakterna fattat beslut som reglerar frågan på annat sätt - gäller det tecknade avtalet. RJ har sagt upp överenskommelsen för omförhandling, men någon ny central överenskommelse har inte träffats och det gamla avtalet torde därför fortfarande gälla. Det kom därför som en överraskning för landets rektorer när RJ i en skrivelse före sommarledigheterna förklarade att man ensidigt bestämt att påslagen för indirekta kostnader i fortsättningen satts till maximalt 20 %. I detta inkluderar RJ också s.k. högskolemoms vilket utgör 8 % av det totala bidraget och går direkt till statskassan. (I gengäld betalar de statliga lärosätena ingen moms på sina inköp.) Resultatet är

således att RJ beslutat att lärosätena får ta ut 12 % för infrastrukturkostnader m.m., vilket är i strid med riksdagens beslut om full kostnadstäckning.

Jämförelsen som Jubileumsfonden gör med nivån på tillåten over-head på EU-bidragen är felaktig. Dessa bidrag är efter beslut av regeringen undantagna från reglerna om full kostnadstäckning men de 20 % som får uttaxeras inkluderar inte högskolemoms eftersom sådan inte utgår på dessa bidrag. EU förefaller, som tidigare nämnts, vara beredd att acceptera betydligt högre nivåer för de kommande åren.

Vi finner sammanfattningsvis fondens nya riktlinjer märkliga ur flera aspekter. De strider mot gällande avtal och det strider också mot riksdagens beslut om full kostnadstäckning.

Lärosätena har skyldighet att respektera riksdagens beslut och kan inte heller fortsättningsvis göra annat än följa dessa och de överenskommelser som är träffade mellan lärosäten och finansiärer. Full kostnadstäckning enligt de tecknade överenskommelserna gäller alltså till dess annat riksdagsbeslut är fattat eller nya överenskommelser träffats.

Sveriges universitets- och högskoleförbund och dess medlemmar emotser ett snabbt svar med tanke på RJ:s förestående beslut om bidrag för kommande år.

För SUHF:s styrelse

Bo Sundqvist
Ordförande

Bengt Karlsson
Generalsekreterare

Kopia: SUHF:s medlemmar